

Namazda fidye yoktur

Hatay/Dörtyol'dan Hüseyin KILLI: "Namazın da oruç gibi fidyesi var mıdır? Ölenlerin ardından namazın fidyesi yerine geçebilecek şekilde devir yapıyorlar. Bu doğru mudur? Kılınmayan namaza bedel sayılır mı?"

İbadetleri düzenleyen vahiydir, taraf-ı İlâhîdir. Yani bizzat Allah ve Resûlüdür (asm). Bu açıdan ibadetlerin şeklinde, düzenlenmesinde, uygulanışında, yapılmadığı durumlarda yerine bedelinin veya kefaretinin bulunup bulunmadığında veya başka yeni hal çareleri için söz sahibi doğrudan vahiydir. Biz beşer olarak yaparken de, hüküm verirken de vahiy emirlerine bağlı kalmak zorundayız.

Oruç için belirli şartlarda fidye vardır. Bunu vahiy düzenlemiştir. Fakat namazda fidye yok; zorunlu hallerde bir indirgeme, hafifletme ve kolaylaştırma vardır. Bunu da vahiy düzenlemiştir.

Orucu düzenleyen âyet şudur: "Düşkünlüğünden veya iyileşme ümidi olmayan bir hastalıktan dolayı oruca dayanamayanlar için ise, bir fakîri doyuracak kadar (bir günlük oruç karşılığında bir fakir bir günlük doyurulacak) fidye vardır."1 Devam eden âyette, "Kim bu aya erişirse orucunu tutsun. Bu ayda hasta olan veya yolda bulunan, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde oruç tutsun" kolaylığını getiren Cenâb-ı Hak, "Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez" buyuruyor.2

Oruçta bu düzenlemeleri getiren Kur'ân, namaz için çok âyette sadece "Ve Akîmu's-Salâh" (Namazı kılınız.)3 buyuruyor. Namazda zor şartlarda kolaylık yok mudur? Vardır. Yolculuk halinde namazı bizzat Kur'ân düzenliyor. Buyuruyor ki: "Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman kâfirlerin size bir zarar vermesinden korkarsanız, namazı kısaltmanızda üzerinize bir günah yoktur."4 Hastalık halinde namaz konusunda da Peygamber Efendimiz'den (asm) gelen rivayetler var.

Meselâ İmran İbn-i Husayn anlatıyor: Bevasir hastalığına tutulmuştum. Peygamber Efendimiz'e (asm) namazı nasıl kılacağımı sordum.

Peygamber Efendimiz (asm) buyurdu ki:

"Ayakta kıl. Gücün yetmezse oturarak kıl. Ona da gücün yetmezse yan yatarak kıl."5

Hazret-i Âişe (ra) bildiriyor: "Peygamber Efendimiz (asm) hasta olduğu bir gün mübarek evlerinde namaz kıldırdılar. Bu namazı kendisi oturarak kıldırdılar."6

Anlaşıyor ki, oruçta fidye, namazda hafifletme vardır. Demek, yapılış biçimlerine göre ibadetlerin nasıl bir hafifletmeye kabiliyetleri varsa, bu kabiliyet

değerlendirilmiş ve hafifletme bu kabiliyet çerçevesinde getirilmiştir. Meselâ hastalığı sebebiyle oruç tutamayan kişinin iyileştikten sonra kaza yapması, kaza yapacak derecede iyileşme gerçekleşmiyorsa da fidye vermesi istenmiştir. Ara ara birer lokma bir şeyler yiyerek, birer yudum su içerek orucunu tutsun denmemiştir. Bu kapıyı zorlamanın anlamı da yoktur.

Hastalığı sebebiyle namazda zorlanan kişi için ise, kaza veya fidye yolu gösterilmemiş; hastalığı esnasında, ama hastalık şiddetine göre hafif ve indirgenmiş şekilde namazı kılması istenmiştir. Şiddetli hastalıklarda namaz şekline göre “Allah’ı anması” bile, “Allah” demesi bile namazdan sayılmıştır.

Bu durumda namaz için fidye kapısını zorlamanın da anlamı yoktur. Namazda fidye olsaydı, oruçta fidyeyi meşrû kılan Şârî Teâlâ (Şeriat Koyucu olan Allah), namazda da fidyeyi meşrû kılardı. Onun meşrû kılmadığı bir yol ve yöntem, oruca benzetilerek zorlanırsa bu doğru olur mu?

Oysa Onun meşrû kıldığı ve gösterdiği başka yol ve yöntemler var: Tövbe ve istiğfar.

Tövbe ve istiğfar eden kişi için, günahı ne olursa olsun, bağışlanma ümidi çok yüksektir. Bu kapı kıyamete kadar açık bekliyor. Hem kendimiz için, hem ölenlerimiz için tövbe ve istiğfar edebiliriz.

Sözün kısası: Namaz için fidye yoktur. Namaz için devir yoktur. Namaz borcunu düşürmek için bir fakire para verme olayı yoktur. Fakat namaz için tövbe ve istiğfar vardır. Ve sonuna kadar açıktır.

Eğer tövbe ve istiğfar esnasında, ekonomik gücümüze göre veya ölenin terekesinin (geride bıraktığı malın) gücüne göre, fakir ve yoksullara yardımda bulunmak istersek, bu şüphesiz güzel olur. Ve tövbemizin tamamlayıcı bir unsuru olur. Bu tamam.

Fakat bunun için törene ihtiyaç yoktur. Bu işlem (devir töreni işlemi), tövbe ve istiğfarın asaletine ve sıhhatine de zarar verir. Eğer fakire ve yoksula üç beş kuruş verilecekse, doğrudan, namazına bedel de saymadan ve mümkünse gizlice verilmelidir. Allah’ın kabulüne yakın olan şekil ve çerçeve budur. Ölenin namaz borçları için bize düşen şey, onun için tövbe ve istiğfar etmekten ibarettir.

Dipnotlar:

1- Bakara Sûresi: 184;

2- Bakara Sûresi: 185;

3- Bakara Sûresi: 43, 83, 110; Nisâ Sûresi: 77, 103; En’âm Sûresi: 72; Yûnus Sûresi:

87; Hac Sûresi: 78; Nur Sûresi: 56; Rum Sûresi: 31; Mücadele Sûresi: 13;
Müzzemmil Suresi: 20;
4- Nisâ Sûresi: 101;
5- Buhârî, 3/397; 6- Buhârî, 2/661